

Innst. O. nr. 99

(2004-2005)

Innstilling til Odelstinget fra næringskomiteen

Ot.prp. nr. 61 (2004-2005)

Innstilling fra næringskomiteen om lov om akvakultur (akvakulturloven)

Til Odelstinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Hovedinnholdet i proposisjonen

Forslaget til ny akvakulturlov erstatter dagens oppdrettslov og havbeitelov. Viktige mål i nevnte lover videreføres, men fokuset på hvordan målene bør oppnås er endret.

Akvakulturloven er et redskap som skal legge til rette for at næringsaktørene, gjennom en lønnsom drift, skaper verdier på en samfunnsøkonomisk optimal måte. Loven trekker derfor opp rammene for næringens videre vekst gjennom en forsvarlig forvaltning av nasjonale interesser som miljø og bruk av kystareal. Gjennom dette kan næringens mål oppnås parallelt med realiseringen av andre nasjonale og regionale interesser.

Lønnsomhet er grunnlaget for næringens eksistens og næringsutvikling i kystdistriktene og dette gjenspeiles i lovens virkemidler. Fokuset endres fra hvem som eier virksomheten til hvordan den drives. Dette innebærer at forvaltningens mulighet for regulering av eierskapet utfases og at det gis et større forretningsmessig handlingsrom for næringen til å søke en optimal struktur på hvordan virksomheten bør drives for å skape verdier. Næringens bidrag til utvikling på kysten skjer i hovedsak gjennom lønnsomme bedrifter som naturlig er lokalisert i kystsamfunn med gode naturgitte betingelser for akvakultur. I loven beholdes forvaltningens mulighet til å begrense antall tillatelser som skal tildeles til laks og ørret og til å foreta geografiske fordelinger av tillatelsene. I forlengelsen av at eierskapsregulering utfases, fore-

slås det å innføre adgang til overføring og pant av tillatelser. Deregulering av eierskapskrav i kombinasjon med rett til overføring og pant vil, etter departementets oppfatning, normalisere næringen i forhold til annen industri og gjøre næringen mer tilpasningsdyktig.

Videre foreslås det i loven å forenkle søknadsbehandlingen ved etablering for alle typer akvakultur. Dette gjøres gjennom å innføre en plikt til effektivisering og samordning mellom sektormyndigheter og lokaliseringsskjemune. Det foreslås dessuten at det kan fastsettes tidsfrister for søknadsbehandlingen.

Tildeling av tillatelser til oppdrett med laks og ørret, som i dag skjer gjennom tradisjonell søkerkonkurranse, kan etter akvakulturloven gjennomføres på en enklere og mindre ressurskrevende måte. Det foreslås at det alternativt kan gjennomføres en kvalifisering med videre utvelgelse av de kvalifiserte søkerne gjennom trekning eller auksjon. Fastsettelse av vederlag for tillatelsen kan skje både ved en forhåndsfastsatt sum eller markedsbestemt gjennom åpen eller lukket budrunde.

Miljø og forholdet til andre areal- og brukerinteresser i kystsonen har en sentral plass i lovforslaget. Tidligere lovers miljøtiltak videreføres i akvakulturloven. Bestemmelsene om miljøhensyn gir videre en mulighet for å utvikle nye krav og virkemidler for å sikre miljøet. Det foreslås videre at etablering av akvakultur skal skje etter en vurdering av hvordan kystarealet best kan utnyttes både til forskjellige former for akvakultur og til andre areal- og brukerinteresser. Miljø- og arealbestemmelsene skal bidra til god sameksistens mellom akvakulturnæringen og andre samfunnsinteresser.

1.2 Om akvakulturnæringen

Potensialet for økt sjømateksport er knyttet til den globale befolkningsveksten, til økende kjøpe-

kraft i en rekke land, en generell økende interesse for sjømat globalt, samt en økende handel med videreforedlede produkter og andre marine produkter. Norges fortrinn i forhold til naturressurser, marked, kompetanse og erfaring tilsier at næringen fortsatt har et betydelig potensial til å vokse. Hvilket potensial for verdiskaping disse fortrinnene representerer, har primært med forholdene i markedet og de teknologiske mulighetene for utnytting av råstoffet å gjøre.

Utfordringen for norsk havbruksnæring ligger i å utvikle seg fra en råvareleverandør med hovedtyngden av aktiviteten rettet mot markeder med små marginer, til en mer variert, konkurransedyktig og lønnsom produksjon. Hovedbudskapet i de ulike scenarier som er fremsatt om potensiell vekst i norsk havbruksnæring er at verdien pr. kilo råstoff må øke. Dette betyr å ha fokus på kontinuerlig innovasjon gjennom bl.a. forskning, produktutvikling og markedsarbeid.

For å kunne være konkurransedyktig er det helt avgjørende at den norske næringen har minst like gode rammevilkår som andre aktører. Hovedutfordringene for næringen i et globalt perspektiv er derfor å redusere kostnadene, bedre markedsadgangen og å kunne få tilstrekkelig forretningsmessig handlefrihet for å tilpasse seg et globalisert marked i rask utvikling.

Forvaltningen av norsk akvakulturnæring har på mange områder vært ledende på regulering av næringens miljøpåvirkning. Som følge av dette og næringens egen innsats har næringen en rimelig god miljøstatus sammenlignet med en del andre typer matproduksjon. Viktige miljøspørsmål må imidlertid fortsatt håndteres, og det vil være særlige miljøutfordringer knyttet til en videre vekst i næringen.

En stadig større del av sjøarealene tas i bruk til ulike typer nærings-, verne- og friluftsmål. Arealbruk til akvakulturformål utgjør i dag i overkant av 2 800 godkjente lokaliteter i kystsonen. Det antas at tilgang på egnet areal vil bli en knapphetsfaktor for videre vekst i næringen i fremtiden. For å sikre tilgang på egnet produksjonsareal samt effektiv utnyttelse av dette, er det viktig å sikre en god sameksistens mellom næringen og andre bruker- og verneinteresser.

1.3 Høringsutkastets hovedinnhold

Nedenfor gjengis noen hovedpunkter i forslaget til ny akvakulturlov som ble sendt på høring 7. desember 2004, med frist 24. januar 2005.

Videreføring av dagens virkemidler

Virkemidlene i dagens oppdrettslov og havbeite- lov videreføres i all hovedsak i forslaget til ny akvakulturlov.

Utgangspunktet for forvaltningen av næringen er fortsatt at man må ha tillatelse for å kunne drive akvakultur. De fleste forskrifter som regulerer etablering, drift og avvikling blir også videreført som de er i dag. For laks og ørret kan tillatelsene fortsatt antallsbegrenses. Spørsmålet om å videreføre en hjemmel for produksjonsregulerende tiltak for laks og ørret ble stilt åpent.

Dagens reguleringer som ivaretar miljøhensyn vil videreføres under den nye loven.

Alle eksisterende former for akvakultur fordelt etter art eller produksjonsform vil reguleres av den nye loven. I forhold til havbeitevirksomhet vil forutsetningen om at denne næringen skal utvikles forsiktig, videreføres under forslaget § 10, og havbeite vil fremdeles bare kunne drives med stasjonære arter.

Nye forslag

I forslaget til ny akvakulturlov er det ikke noe vilkår om at anlegg skal benyttes eller at spesifikke handlinger må utføres for at virksomheten skal omfattes av loven. Den nye loven er nøytral i forhold til bruk av teknologi. Det er tilstrekkelig at den objektive hensikten med aktiviteten er å produsere akvatiske organismer.

For å sikre en ryddig og mer effektiv tildelingsprosess foreslås det å lovfeste dagens praksis med at fiskerimyndighetene ikke kan tildele tillatelse til akvakultur før andre relevante tillatelser er innhentet. Hovedelementet er imidlertid at loven fastslår at alle relevante myndigheter plikter å foreta en effektiv og samordnet søknadsbehandling. Departementet kan gjennom forskrift fastsette nærmere regler om hvordan en samordning skal skje. Loven åpner også for at det i en slik forskrift kan fastsettes saksbehandlingsfrister både for fiskerimyndighetenes egen behandling av søknaden, og for vedtak og uttalelser fra kommune og andre sektormyndigheter.

For laks og ørret foreslår departementet at det i tillegg til tildeling gjennom tradisjonell søkerkonkurranse som i dag, gis mulighet for myndighetene til å prioritere mellom søkere ved tildeling av antallsbegrensede tillatelser etter en enklere modell enn dagens ordning. Det foreslås derfor at det gis en mulighet til at utvelgelsen mellom kvalifiserte søkere også kan skje gjennom trekning. Denne måten å gjennomføre tildeling på blir mindre ressurskrevende for forvaltningen, rettferdig for brukerne, mens styringsmulighetene ved tildelingen blir de samme som før. Budrunde vil kunne være et alternativ som kan benyttes i kombinasjon med kvalifisering. Det ble bedt særlig om synspunkter på dette under høringen.

Slik regelverket er utformet i dag kan konsekvensverdien kun i meget begrenset grad utnyttes som finansieringskilde idet dagens oppdrettslov ikke gir hjemmel for en panteadgang i selve tillatelsen. Bruk

av tillatelsen som sikkerhetsstillelse for finansieringsformål er i dag kun tillatt for havbeitetillatelser. I utgangspunktet bør næringsutviklingen skje gjennom en fri bedriftsøkonomisk tilpasning. Departementet foreslår derfor å lovfeste rett til å kunne overføre tillatelser, samt mulighet for pantedgang i alle typer akvakulturtillatelser. Forslaget i ny akvakulturlov om overføring og pant av tillatelser uten offentlig godkjenning innebærer en økt handlefrihet for næringen.

Det foreslås videre å etablere et akvakulturregister som skal sørge for at pantet får det nødvendige rettsvern.

Integrering av sektoransvaret for miljø i havbrukssektoren gjøres i den nye loven gjennom videreføring og klargjøring av dagens miljøbestemmelser. I lovforslaget er virkemidler på miljøsidan samlet i et eget kapittel. Gjennom dette har man i forslaget søkt å synliggjøre miljøhensyn og betydningen av miljøspørsmål ytterligere i forhold til dagens regulering. Forslaget har også klarere retningslinjer for miljøtilpasning av akvakulturproduksjon.

Næringen har i dag en oppryddingsplikt ved utvikling av virksomhet som fremgår av forskriftsverket. Kostnaden påhviler i utgangspunktet næringsutøveren og problemer kan oppstå dersom denne er betalingsudyktig. Det foreslås derfor at myndighetene, ved forskrift, kan stille krav til økonomisk garanti for å sikre gjennomføring av oppryddingsplikten.

Virkemidler som ikke videreføres - eierskapsregulering

I forhold til oppdrettslovens krav om lokalt eierskap, har EFTAs overvåkingsorgan (ESA) reist innvendinger mot dette under henvisning til EØS-avtalen. Etter konsultasjon med Stortingets EØS-utvalg våren 2002 praktiseres ikke dette vilkåret lenger. Vilåret om lokalt eierskap videreføres derfor ikke i akvakulturloven.

Forbudet mot overføring og endring av eiersammensetningen i tillatelsene som ble gitt i tildelingene i 2002 og 2003, forutsettes opphevet.

I forhold til den nasjonale og regionale begrensning på total konsesjonsbiomasse en aktør kan ha tillatelse til, vurderes det imidlertid som hensiktsmessig å beholde denne ordningen gjennom å videreføre gjeldende eierreguleringer. Disse begrensningene vil gjelde inntil de oppheves.

Oppheving av eierskapsreguleringen i kombinasjon med lovfestet rett til overføring og pant av akvakulturtillatelser vil bidra til lønnsomheten i næringen gjennom økt omstillingsevne, friere tilpasning og bedret kapitaltilgang.

Spørsmålet om eventuell hjemmel til individmerking av organismer er vurdert i arbeidet med ny akvakulturlov. Innføring av en merkeordning vurderes

imidlertid som prematurt med hensyn til eksisterende teknologi og praktisk og økonomisk gjennomførbarhet. Departementet vil komme tilbake med forslag om lovendring dersom det på bakgrunn av en videre utredning blir aktuelt å innføre en merkeordning.

1.4 Høring - sentrale tema

Hjemmel for produksjonsregulerende tiltak

I høringsutkastet bes det særlig om synspunkt på om forvaltningen fortsatt bør kunne gjennomføre produksjonsbegrensende tiltak for å bidra til en lønnsom utvikling i næringen. Dagens oppdrettslov gir adgang for departementet til å innføre slike tiltak. Høringsinstansene er noe delte i sitt syn på dette, men de fleste ønsker å beholde en slik mulighet. Departementet vurderer det som hensiktsmessig å videreføre oppdrettslovens mulighet for myndighetene til å innføre produksjonsregulerende tiltak i spesielle situasjoner.

Tildeling av tillatelser til laks og ørret

I høringsutkastet foreslås det at tildeling av antallsbegrensede tillatelser kan skje gjennom en tradisjonell søkerkonkurranse eller gjennom en kvalifisering med påfølgende trekning blant kvalifiserte søkere. Dersom det skulle være ønskelig å ha et markedsfastsatt vederlag for tillatelsen, vil budrunde kunne være en måte å fastsette vederlaget på.

Høringsinstansene er med få unntak positive til forslaget om kvalifisering og trekning. Når det gjelder auksjon, er synspunktene mer delte.

Departementet vil presisere at grunnprinsippet i det nye forslaget til tildeling er et kvalifiseringssystem hvor forvaltningen ikke foretar en vurdering av hvem av de allerede kvalifiserte søkere som bør få tildelt tillatelsen. Er man kvalifisert, så er man god nok til å få tillatelse. Den videre utvelgelse kan derfor skje gjennom trekning blant de kvalifiserte. Spørsmålet om auksjon eller budrunde i denne sammenheng er i prinsippet et spørsmål om hvordan vederlaget skal fastsettes. Dersom man velger å fastsette vederlaget gjennom auksjon, vil imidlertid utvelgelse gjennom trekning ikke være aktuelt.

Saksbehandlingsfrister for forvaltningen

Forslaget om å hjemle saksbehandlingsfrister i den nye akvakulturloven har fått bred støtte på høringen fra nær samtlige høringsinstanser. Noen av sektormyndighetene som berøres av fristene støtter imidlertid ikke forslaget på grunn av fristenes mulige konsekvenser for bruk av ressurser.

Departementet mener at bruk av tidsfrister for saksbehandlingen er hensiktsmessig for å bedre næringens rammebetingelser gjennom større forutsigbarhet og kortere saksbehandlingstid. En hjemmel til

å gi forskrift med nærmere bestemmelser om samordning av søknadsbehandlingen, herunder fastsettning av tidsfrister for saksbehandlingen i akvakultursaker, foreslås derfor i akvakulturlovens § 8.

Økonomisk sikkerhet for opprydding og statlig panterett i tillatelsen

I høringsutkastet foreslås det at den som driver akvakultur plikter ved helt eller delvis opphør av driften å foreta en opprydding i området. For å sikre gjennomføring av denne plikten foreslås det videre at departementet kan bestemme at det skal stilles tilfredsstillende sikkerhet for oppryddingen. Dette kan også gjøres gjennom en avgiftsordning. Det foreslås også at staten gis legalpant i tillatelsen for krav som knytter seg til tillatelsen etter bestemmelser gitt i eller i medhold av akvakulturloven.

Høringsinstansene er positive til oppryddingsplikten, men havbruks- og finansnæringens organisasjoner støtter ikke forslagene om mulighet for innføring av avgiftsordning eller legalpant til staten i tillatelsen.

Departementet vil, på bakgrunn av høringen, spesifisere statens legalpant i tillatelsen til bare å gjelde krav om oppryddingsplikt, krav om tvangsmulkt og overtredelsesgebyr. Det gis også mulighet for beløpsbegrensning av panteretten gjennom forskrift, da det ikke anses som hensiktsmessig å tallfeste dette i loven.

Erstatningsplikt for staten ved pålegg om flytting/avvikling

I høringsutkastet fremgår det at man ikke anser at det er grunnlag for å innføre en generell bestemmelse om erstatningsordning eller kompensasjon for de virksomheter som eventuelt vil kunne få pålegg om å flytte eller avvikle der dette er nødvendig for å bevare bestemte områder.

FHL havbruk mener det bør ytes erstatning i disse tilfellene. Disse faktorene bidrar til tap av konkurransekraft og store merutgifter. Dette bør det ytes erstatning for.

Etter departementets vurdering bør det ikke ytes erstatning for tap som følge av slike forbud eller pålegg. Bruk av felles kystarealer i medhold av en offentlig tillatelse bør ikke nyte et særskilt erstatningsrettslig vern.

Individmerking av organismer

I høringsutkastet angir departementet at det ikke foreslås innført hjemmel til individmerking av oppdrettsfisk, men viser til pågående arbeid i departementet på dette området.

Flere av høringsinstansene, deriblant Miljøverndepartementet, Sametinget, Direktoratet for naturfor-

valtning og Mattilsynet ønsker hjemmel for individmerking.

Departementet anser spørsmålet om individmerking å kunne være så inngripende for næringen at innføring av dette bør skje i en egen prosess hvor det tas stilling til en konkret merkeordning og konsekvensene av denne. Det har etter departementets syn ikke fremkommet forhold i høringsrunden som tilsier at hjemmel for merkeordning bør innføres nå.

Formålsbestemmelsen

Formålsbestemmelsen i høringsutkastet var endret rent språklig i forhold til dagens oppdrettslov og havbeitelev, ved at begrepet "bærekraftig utvikling" var erstattet med begrepet "miljøtilpasset produksjon". Flere av høringsinstansene har bedt om at "bærekraftig" gjeninnføres som begrep i loven. Departementet ser at "bærekraftig utvikling" er et sentralt og etablert begrep, og har på denne bakgrunn kommet til at begrepet bør videreføres i den nye loven.

Overføring og pantsettelse av tillatelser

I høringsutkastet foreslås det å lovfeste adgangen til overføring og pantsettelse av akvakulturtillatelsene. Forslaget vedrørende overføring innebærer at private aktører kan overføre tillatelser uten offentlig godkjenning. Dette medfører ny handlefrihet for næringsaktørene. Samtidig åpnes det opp for pantsetting av akvakulturtillatelsene for bl.a. å synliggjøre verdien av tillatelsene og for å gi økt forutsigbarhet for kreditorene.

Sametinget er negativ til fri overførsel da de mener at overføring av tillatelser uten offentlig godkjenning vil medføre at oppdrettsnæringen blir fristilt fra offentlig styring og kontroll. Finnmark fylkeskommune er negativ til pantsettelsesadgang da dette vil føre til økt kapitalisering av konsesjonsverdien.

Departementet ser det som positivt at næringen gjennom adgang til pant og overføring i større grad kan nyttiggjøre seg tillatelsens verdi. Adgangen til pant og overføring medfører ikke noen begrensning for utøvelse av offentlig myndighet.

På bakgrunn av høringsrunden har departementet foretatt justeringer for å klargjøre forholdene rundt overføring og pant.

Introduksjon av fremmede arter

Flere av høringsinstansene, deriblant Direktoratet for Naturforvaltning og Norges Naturvernforbund, har kommentert at det i lovutkastet mangler hjemmel til å forby oppdrett av introduserte arter. Departementet tar høringsuttalelsene til etterretning og foreslår at problemstillingen ivaretas ved at akvakulturloven har en eksplisitt forskriftskompetanse for myndighetene til å forby utsett av fremmede arter til akvakultur.

Utleie av tillatelser

I høringsutkastet foreslås det at tillatelser kan overføres, men at utleie ikke skal omfattes av denne adgangen. Hovedformålet med forbudet mot utleie er å sikre at den som er innehaver av tillatelsen også er den som driver virksomheten.

Flere av høringsinstansene mener at det bør åpnes opp for leie av konsesjoner. FHL havbruk viser til at det er tillatt å leie ut jordbruksareal og at det kan være mange grunner til at konsesjonsinnehaver ønsker å leie ut for en periode (sykdom, overtakelse). Departementet vurderer utleie av tillatelser som vesentlig annerledes enn andre former for overføring. Det er ikke ønskelig å få en utvikling hvor produsentene i næringen må betale leie for en offentlig tildelt tillatelse og at innehaverne av tillatelsene i praksis bare driver ren utleievirksomhet.

1.5 Nærmere om noen av elementene i lovforslaget

Tildeling av tillatelse

Konsesjonssystemet foreslås videreført i ny akvakulturlov. Dette må skilles fra antallsbegrensingen på tillatelser til laks og ørret som er en tildelingspraksis spesielt for denne type tillatelser. Departementet mener at et system med individuelle tillatelser kombinert med generelle regelverk, best vil ivareta at de krav som stilles til næringsutøverne blir forutsigbare. Særlige forhold knyttet til den enkelte virksomhet kan reguleres nærmere i den enkelte tillatelse.

Hovedkomponentene i tillatelsen fremgår av forslagets § 5, første ledd og består av rett til produksjon av bestemte arter, i et bestemt omfang, på bestemte lokaliteter.

Bakgrunnen for å opprettholde kravet om tillatelse for å drive akvakultur er at forvaltningen bør ivareta viktige overordnede samfunnsmessige hensyn som vanskeligere kan ivaretas av den enkelte næringsutøver.

Departementet framhever at for eksempel begrensingene i antall tillatelser på laks og ørret ikke er en konsekvens av kravet om tillatelse, men en politisk beslutning om å begrense antallet nye tillatelser.

Departementet foreslår å lovfeste en rett og plikt for fiskerimyndighetene til å sørge for optimal samordning av søknadsprosessen slik at næringsutøverne om mulig kan forholde seg til ett forvaltningsorgan. Forslaget medfører at alle sektormyndighetene og lokaliseringskommunen plikter å medvirke til en effektiv prosess, og at fiskerimyndighetene gis kompetanse til å sørge for dette. Det foreslås også at det kan settes saksbehandlingsfrister for de myndigheter som skal fatte vedtak eller avgi uttalelser på andre sektorer.

Fortløpende tildeling av tillatelser er i dag hovedformen for alle typer akvakultur med unntak for laks og ørret i henhold til oppdrettslovens § 6. Havbeite-tillatelser kan etter havbeite-loven tildeles fortløpende, men for å sikre en forsiktig utvikling har departementet hittil valgt å gjennomføre tildeling i koordinerte saksbehandlingsrunder.

Uavhengig av om man anvender tradisjonell søkerkonkurranse eller enklere prosedyrer for den enkelte tildeling, bør det etableres et grunnprinsipp om at søkere skal oppfylle visse minimumskrav for å komme i betraktning. Deretter vil det bli foretatt en prioritering mellom kvalifiserte søkere. Om prioriteringen ikke skal skje ved tradisjonell søkerkonkurranse kan den skje slik:

- Dersom det ikke skal betales vederlag, eller dersom vederlaget er fastsatt, kan prioriteringen skje gjennom en trekning og således en utvelgelse mellom de kvalifiserte søkerne.
- Dersom det skal betales et markedsbestemt vederlag for tillatelsen, kan prioriteringen skje gjennom åpen eller lukket budrunde slik at den som betaler mest tildeles tillatelsen.

Hovedtanken bak forslaget om forenklet tildelingsprosedyre er å fokusere på realisering av verdiskapingspotensialet ved å begrense bruk av offentlige ressurser på mindre nyttige vurderinger og etterfølgende prosesser.

Det kan være vanskelig å fastsette vederlaget på forhånd. Et eksempel på dette er tillatelsene utlyst i Finnmark i 2002- og 2003-rundene. Søkere i 2002 som ble tildelt tillatelse, var likevel ikke villige til å betale det fastsatte vederlaget. I 2003 var det ingen søkere til Finnmarkskonsesjonene. Vederlaget per tillatelse har imidlertid stått fast på henholdsvis 4 mill. kroner i Nord-Troms og Finnmark og 5 mill. kroner i resten av landet, uavhengig av markeds-svingningene.

En åpen eller lukket budrunde vil være egnet til å ivareta de konsekvenser svingninger i markedssituasjonen for laks har for betalingsevnen/-viljen for nye konsesjoner.

Overføring, pant og registrering av akvakulturtillatelser

Forslaget om adgang til overføring innebærer at tillatelsen kan overføres mellom private parter uten offentlig godkjenning eller tillatelse. Etter forvaltningens tildeling av tillatelse foretas det ikke lenger en forhåndsgodkjenning av hvem som kan være innehaver av tillatelsen. Dersom det ved tildeling av tillatelsen knyttes særlige vilkår til tillatelsen vil disse bli kontrollert av tilsynsmyndigheten under tilsyn med driften. Forslaget bygger på den oppfatning at sam-

funnsinteressene stopper ved at arealet benyttes til akvakultur og at driften skjer forsvarlig.

Forslaget om adgang til pantsettelse gjør at tillatelsen kan nyttes som et formuesgode til sikkerhet for kreditor (panthaver). Panthaver får en lovfestet beskyttelse for sin sikkerhet i tillatelsen mot andre kreditorer, og en ordnet gjeldsfølgning. Som ved overføring kan dette gjøres uten offentlig godkjenning eller tillatelse.

Departementet foreslår også at det kan tas legalpant i tillatelsen for krav om tvangsmulkt, overtredelsesgebyr og for iverksetting i forbindelse med opprydding. Legalpant er pant som oppstår umiddelbart i kraft av loven og er fullt beskyttet fra de oppstår, uten tinglysing, overlevering eller annen rettsvernssakt. Legalpant etter akvakulturloven foreslås dessuten gitt best prioritet slik at det går foran alle andre pantekrav.

Å innføre adgang til overføring og pant er å innføre et kommersielt behov som allerede eksisterer i næringen og å skape ryddige og forutsigbare rammebetingelser. Panteadgangen vil øke kredittverdividheten til akvakulturselskapene og lette tilgangen på og vilkårene for lånekapital. Det vil også kunne medføre en forskyving av vektingen i låneforholdene fra kortsiktig til langsiktig gjeld. For en finansieringsinstitusjon vil muligheten for panterett i tillatelsen representere en betydelig bedret sikkerhet i forhold til dagens situasjon hvor verdien av akvakulturtillatelsen vil tilfalle kreditorfellesskapet som helhet ved konkurs.

Innføring av adgang til overføring og pant innebærer ikke noen begrensninger på myndighetenes mulighet til å trekke tilbake, eller iverksette andre reaksjoner som kan ha betydning for verdien som pante- og overføringsobjekt. Adgangen til overføring og pant er en rett som gis innehaver av tillatelse uten at det ellers kan utledes noen videre rettigheter utover dette. Den som får overført rettigheter kan ikke få overført noen større rett enn det avhender hadde på sin hånd.

Akvakulturregisteret

I forbindelse med forslagene om adgang til overføring og pant foreslås det å opprette en registreringsordning for akvakulturtillatelser gjennom opprettelse av et akvakulturregister. Registeret er nødvendig for å gjennomføre panteordningen ved at panterettigheter gis rettsvern.

For å kunne utøve sine forvaltningsoppgaver fører Fiskeridirektoratet i dag en oversikt over innehavere av akvakulturtillatelser gjennom et havbruksregister. De etablerte opplysningene i havbruksregisteret vil danne utgangspunktet for etablering av det nye registeret. Det viktigste med en oppgradering er at registeret da vil være egnet til å registrere heftelser i til-

latelsene. Dette vil legge til rette for et effektivt system for overdragelse og pantsettelse av akvakulturtillatelser.

Publikum vil gis tilgang til registeret og kunne få utskrifter i tråd med det som gjelder for grunnboken og løssøreregisteret. I tillegg bør deler av de registrerte opplysningene også gjøres tilgjengelig på Internett slik som tilfellet er med dagens havbruksregister.

1.6 Forholdet mellom akvakulturloven og andre lover

***Saltvannsfiske*loven**

Virkeområdet til akvakulturloven er formålsnøytralt. Dette innebærer at selv om en handling har et annet formål enn produksjon av akvatiske organismer, så vil den omfattes av loven i den utstrekning den er egnet til å ha produksjonsvirkninger etter lovens definisjon. Dette vil medføre at virksomhet som objektivt sett faller inn under lovens virkeområde i noen tilfeller likevel er handlinger som departementet ikke ønsker å regulere etter denne loven. Hvorvidt handlinger som defineres inn under lovens ordlyd skal unntas, beror i sin helhet på hensiktsmessighetsbetraktninger etter det skjønn som tilligger forvaltningen.

Det må trekkes en grense for hvor omfattende enkelte typer virksomhet kan utvikle seg i forhold til de hensyn akvakulturloven skal ivareta før det kreves konsesjon etter loven. Det kan her bare angis de prinsipielle hovedlinjer for vurderingen. Den nærmere grensetrekking må gjøres i forskrift.

Akvakulturloven skal i utgangspunktet ikke gjøre inngrep i dagens ulike driftsformer i fiskerinæringen, med den følge at driftsformer som i dag hører under tradisjonelt fiskeri, skal omdefineres til akvakultur. Hvorvidt en virksomhet skal omfattes av akvakulturloven vil bero på en helhetsvurdering med vekt på om den aktivitet som utøves i realiteten har karakter av å være akvakultur. Sentrale elementer vil her være om tiltakene som rettes mot organismene har produksjonslignende trekk og om virksomheten har preg av å være mer eller mindre permanent. Utviklingen av nye driftsformer vil medføre at myndighetene kontinuerlig må foreta vurderinger av om nye driftsformer innenfor tradisjonelt fiskeri (fangstbasert akvakultur) i realiteten er akvakultur. Departementet gis derfor fullmakt både til å unnta handlinger som objektivt sett omfattes av loven og å regulere grensetilfeller gjennom forskrifter.

***Mat*loven**

I dagens oppdrettslov foretas vurderinger av fiske- og folkehelsehensynet i fiskerimyndighetenes tildelingsvedtak. Dette innebærer til dels en dobbeltbehandling av de samme hensyn hos henholdsvis Matilsynet og fiskerimyndighetene.

I forslaget til ny akvakulturlov foreslås det at kompetansen til å vurdere spørsmål knyttet til fiske- og folkehelsehensyn i sin helhet ligger hos Mattilsynet. I tillegg er det Mattilsynet som forvalter myndighet etter dyrevernloven. I forhold til å også ivareta dyrevelferdshensynet ved akvakultur, foreslås det at dette integreres som en vurdering sammen med Mattilsynets godkjenning ut fra fiske- og folkehelse. Mattilsynet vil da fatte ett vedtak som inneholder en vurdering av alle de nevnte hensyn.

Lakse- og innlandsfiskloven

Etablering av kultiveringsanlegg, utsett av anadrome laksefisk og alle andre ferskvannsorganismer som ledd i kultivering krever tillatelse etter lov 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk mv. Loven forvaltes av Miljøverndepartementet. Virksomhet som reguleres etter lakse- og innlandsfiskloven trenger ikke tillatelse etter akvakulturloven. Lakse- og innlandsfiskloven gjelder ikke for utsett av akvatiske organismer som ledd i akvakultur, også selv om slik virksomhet skulle skje i ferskvann. Dette reguleres i dag etter oppdrettsloven, og foreslås videreført i akvakulturloven.

Tvangsfullbyrdelsesloven

I forslag om ny akvakulturlov foreslås det en adgang til pantsettelse av akvakulturtillatelser. Det er imidlertid behov for en særlig tilpasning av realisasjonsadgangen i forhold til akvakulturtillatelser. Lovforslaget inneholder derfor forslag til endringer i tvangsfullbyrdelsesloven.

I den nye akvakulturloven kobler man konsesjonssystemet for akvakulturtillatelser klarere til plansystemet enn tidligere, idet man lovfester at fiskeriforvaltningen har plikt til å lokalisere akvakulturproduksjon i samsvar med vedtatte planer med rettsvirkninger etter plan- og bygningsloven. I tillegg foreslås det at søknadsbehandlingen etter akvakulturloven og plan- og bygningsloven samordnes.

Lovutredninger

NOU 2003:14 Planlovutvalgets forslag til ny plandel av plan- og bygningsloven, berører flere viktige områder i forhold til akvakultur. Et viktig forslag er at kommunene i større grad skal kunne differensiere mellom ulike former for akvakultur i sin kommuneplanlegging, noe det i dag ikke er adgang til. I tillegg foreslås lovens virkeområde utvidet til 1 nautisk mil utenfor grunnlinjen. Videre foreslås det bestemmelser som samordner saksbehandlingen i akvakultursaker og saksbehandlingen etter plan- og bygningsloven. Det var gjennomgående bred oppslutning om disse forslagene da NOU 2003:14 var på høring.

I NOU 2004:28 foreslår Biomangfoldlovutvalget en helt ny lov om bevaring av natur, landskap og biologisk mangfold. Loven vil være en felles lov for alle biologiske ressurser og vil, om den blir vedtatt, få betydning for en rekke eksisterende lover som berører ressursforvaltning. Det er i forslaget til ny akvakulturlov ikke tatt høyde for forslagene i NOU 2004:28.

1.7 Folkerettslige forpliktelser om urbefolkning

Departementet har drøftet spørsmålet om hvor relevante samiske rettigheter er i offentlig regulering av akvakultur - m.a.o. om norske myndigheter er forpliktet til å ta særlig hensyn til samiske interesser i akvakulturloven, herunder også ved tildeling av akvakulturtillatelser. Departementet ser det ikke som naturlig å tolke ILO-konvensjonen dit hen at den gir samer særskilte fortrinn fremfor andre søkere ved tildeling av akvakulturtillatelser. Akvakultur er en form for virksomhet som neppe vil utgjøre en naturressurs slik ordet er brukt i konvensjonen, og utgjør heller ikke noen tradisjonell samisk virksomhet. Av samme årsak kan det heller ikke utledes noe rettsgrunnlag for fremtidig tildeling av vederlagsfrie konsesjoner til minoritetsgrupper.

1.8 Konsekvenser

Administrative konsekvenser

Å korte ned på den lange saksbehandlingstiden ved tildeling av tillatelse for akvakultur gir positive ringvirkninger for næring, forvaltning og samfunn. Næringsaktørene gis redusert usikkerhet i forhold til om det vil gis anledning til å sette i drift et anlegg eller ikke. Dette kan medføre at kapitaltilgangen øker fordi risikoperioden kortes ned. Samfunnet tilføres både skatteinntekter og arbeidsplasser når søknadsperioden kortes ned. Det er usikkert om forvaltningen kan frigjøre kapasitet som eventuelt kan brukes til andre gjøremål.

Departementets forslag om å gjennomføre en kvalifisering med påfølgende trekning eller budrunde vil medføre en vesentlig forenkling for næring og forvaltning. Departementet vurderer denne formen for prioritering mellom kvalifiserte søkere som ressursbesparende både for forvaltningen og for næringen. Tildelingen vil også kunne gjennomføres raske slik at aktørene sparer kostnaden som kan være forbundet med å vente på en lang saksbehandling.

For å kunne sørge for en forutsigbar rettsstilling ved overføring og pantsettelse av tillatelser er det nødvendig å opprette et register som sikrer rettsstiftelsen positive og negative troverdighet.

Kostnader ved opprettelsen av et eget akvakulturregister vil dekkes av staten. Driften skal finansieres gjennom gebyrer for registrering av tillatelsene og overføringer og rettsstiftelser i disse. En brukerfinansiert drift er i samsvar med slik andre tilsvarende

registre blir drevet. Dette betyr at næringsaktørene vil finansiere ordningen.

Næringsmessige konsekvenser

Ved å fjerne muligheten for eierskapsregulering, med unntak av eierbegrensningsforskriften av 22. desember 2004, vil den enkelte næringsaktør få mulighet til å tilpasse seg slik at driften blir mer lønnsom. Det forventes at dette kan bidra til å øke norsk akvakulturnærings konkurransekraft. Det kan også være enklere for bedriftene å tiltrekke seg kapital, fordi særordninger som er påført næringen reduserer investorers investeringsvilje. Det at reguleringen oppheves, vil medføre en reduksjon av forvaltningens oppgaver som igjen vil spare forvaltningen for ressurser.

Lovforslaget foreslår å innføre adgang til pant og overføring av tillatelsen.

Å innføre adgang til pant i tillatelser vil øke sikkerheten for lånegiver. Det forventes at dette fører til lavere rente, dvs. billigere kapital gjennom lavere risikopremie. Det forventes videre at det å kunne ta pant i tillatelsen vil føre til at verdien av tillatelsen blir atskillig lettere å fastsette, at det blir enklere å omsette tillatelser samt lavere transaksjonskostnader. Til sammen innebærer dette at oppdretsnæringen blir mer attraktiv for finansinstitusjoner.

Når det gjelder adgang til overføring av tillatelser antas det at dette også vil bidra til å styrke dynamikken i næringen, samt at det til enhver tid vil være en riktigere prising av akvakulturtillatelsene. For investorer er det fordelaktig med en friest mulig omsetning av investeringsobjekter. Jo lettere det er å videregjøre et formuesgode, desto mindre er risikoen for investoren.

Det foreslås en adgang for forvaltningen til å stille krav om økonomisk sikkerhet for gjennomføring av opprydding ved avvikling av virksomhet. Avhengig av form for sikkerhet vil dette kunne medføre en kapitalkostnad for næringsutøveren.

Distriktsmessige konsekvenser

Det antas at forslagens virkemidler for lønnsomhet og konkurransekraft vil skape positive ringvirkninger for distriktene. Videre vil videreføringen av antallsbegrensningen på tillatelser til laks og ørret kunne anvendes som et regionalpolitisk virkemiddel.

Miljøkonsekvenser

Lovforslagets tiltak for å ivareta hensynet til miljø og arealinteresser vil gi et klarere og mer synlig hjemmelsgrunnlag å ivareta disse hensynene etter. Lovforslaget har et eget kapittel som omhandler virkemidler for å sikre miljøhensyn. Bestemmelsene som vedrører miljø i akvakulturloven gir mulighet

for å utvikle krav og virkemidler for miljøet. Disse virkemidlene gir også mulighet til å håndtere nye miljømessige utfordringer som måtte oppstå. Alt det underliggende forskriftsverk man har i dag med hensyn til miljøkrav, vil bli videreført.

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Olav Akselsen, Bendiks H. Arnesen, Grethe Fossli og Aud Gaundal, fra Høyre, Silja Ekeland Bjørkly, Ivar Kristiansen og Anne Kathrine Slungård, fra Fremskrittspartiet, Øystein Hedstrøm og Lodve Solholm, fra Sosialistisk Venstreparti, Åsa Elvik og Inge Ryan, fra Kristelig Folkeparti, May-Helen Molvær Grimstad og Einar Steensnæs, og fra Senterpartiet, Odd Roger Enoksen, viser til Ot.prp. nr. 61 (2004-2005) om lov om akvakultur som erstatter dagens oppdrettslov og havbeitelov. Samtidig som viktige mål i nevnte lover videreføres, ser komiteen at det i forslaget til ny akvakulturlov er foretatt en helhetlig gjennomgang og revisjon av tidligere lovers hovedprinsipper. Samtidig er fokus endret i forhold til hvordan målene bør oppnås.

Komiteen viser til at Stortinget også behandler St.meld. nr. 19 (2004-2005) Den blå åker, og at det i innstillingen til denne også vil fremkomme merknader og forslag som omhandler akvakultur, men som av ulike årsaker ikke vil bli tatt inn i denne loven på nåværende tidspunkt.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til Ot.prp. nr. 61 (2004-2005) om lov om akvakultur som erstatter dagens oppdrettslov og havbeitelov. Disse medlemmer er av den oppfatning at lovforslaget i likhet med eksisterende lovverk legger til grunn for strenge vilkår for tildeling av konsesjon for laks og ørret og at dette virker negativt for næringen. Disse medlemmer ønsker derfor primært en avvikling av konsesjonsordningen som erstattes av en liberal godkjenningsordning. Begrensningene skal kun være de som følger av forurensning og veterinære hensyn. Disse medlemmer mener dette vil være et bidrag som vil medvirke til en styrking av konkurranseevnen for akvakulturnæringen. Subsidiært mener disse medlemmer at konsesjonsvilkårene i sterkere grad enn i lovforslaget skal liberaliseres og at konsesjonsmyndigheten overføres til den enkelte kommune i tråd med en styrking av det lokale selvstyret på plan- og arealområdet.

Akvakulturnæringens betydning for distriktene

Komiteen mener den marine sektor, og dermed også akvakulturnæringen, har stor betydning for kystdistriktene. Samtidig som næringen har klar lokal forankring, har den også vært karakterisert av at den har bestått av små familie-eide selskaper. Utviklingen som næringen har gjennomgått har gått raskt, og overgangen til en mer mangfoldig næring med et stort spenn både i produksjonsformer, arter og grad av kommersialisering har kommet raskt. Fra å være en næring som har vært preget av mindre virksomheter, har nå deler av næringen klare globale trekk.

Komiteen viser til den betydning akvakulturnæringen har hatt for kystdistriktene, og vil hevde at denne betydningen gjennom utforming av fornuftige rammebetingelser vil komme til å være økende i årene framover.

Komiteen vil peke på at det gjennomgående er de små og mellomstore selskaper som har de beste driftsresultatene, samtidig som disse ofte har en lokal forankring som gir betydelige ringvirkninger i de lokalsamfunn som har denne type virksomhet.

Komiteen erkjenner at utfordringene ved de raske endringene har stor betydning for hvordan virkemiddelbruken skal tilpasses.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er av den oppfatning at dersom konsesjonsordningsinstituttet skal opprettholdes, så skal denne myndigheten forvaltes av lokale myndigheter slik at kystsamfunnene i størst mulig grad selv skal kunne legge til rette for en aktiv verdiskapingspolitikk med utgangspunkt i akvakulturnæringen. Disse medlemmer mener det i denne sammenheng er viktig å gjennomføre et skille mellom distrikts- og næringspolitikk slik at næringspolitikken skal ta markedsmessige hensyn. En slik verdiskapingspolitikk for økonomisk vekst vil først og fremst komme distriktene til gode der det skapes virksomhet og arbeidsplasser.

Verdiskapingspotensialet

Komiteen mener potensialet for økt sjømat-eksport er stort og knyttet til mange ulike faktorer slik som den globale befolkningsveksten, økende kjøpekraft i en rekke land, en generell økende interesse for sjømat globalt, samt en økende handel med videreforedlede produkter og andre marine produkter. Komiteen vil likevel vektlegge betydningen av de naturlige fortrinn og muligheter vi har i Norge i forhold til naturressurser, marked, kompetanse og erfaring, i forhold til næringens vekstpotensial.

Konkurransesituasjonen

Komiteen viser til utviklingen for akvakulturnæringen som har ført til at næringen har blitt en del

av et globalt marked. Konkurransen i dette verdensmarkedet for sjømat har de senere år i tillegg blitt stadig tøffere. Det er flere faktorer som kan forklare denne utviklingen, som er en kombinasjon av enkelte lands overskudd i produksjon av sjømat, lave kostnader på transport og internasjonal omsetning.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er av den oppfatning at den stadig sterkere internasjonale konkurransen for akvakulturnæringen gjør at næringen må gis rammebetingelser på linje med våre viktigste konkurrentland, og ikke være gjenstand for særskilte reguleringer eller belastninger som vil gi næringen konkurranseulempen i forhold til konkurrentlandene.

Miljøstatus

Komiteen er kjent med at forvaltningen av norsk akvakulturnæring på mange områder har vært ledende på regulering av næringens miljøpåvirkning. I tillegg til dette har næringen foretatt en egen innsats som i sum gir næringen en god miljøstatus sammenlignet med en del andre typer matproduksjon.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er også kjent med at i de siste årene har en rekke nye miljøtiltak blitt innført, og vil understreke betydningen av at det fortsatt vil være fokus på dette i forbindelse med videre vekst.

Eit anna fleirtal, medlemmene frå Arbeidarpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, meiner det framleis er ei rekke miljøutfordringar knytta til akvakulturnæringa. Dette fleirtalet meiner rømming, sjukdoms-smitte og fôrforbruk framleis er store utfordringar. Desse utfordringane krev større innsats frå næringa sjølv, men det krev også større deltaking frå fellesskapet si side i forhold til teknologi- og kunnskapsutvikling.

Produksjonsareal i kystsonen

Komiteen ønsker å understreke betydningen av at akvakulturproduksjonen har langsiktig og forutsigbar tilgang til egnede kystarealer. Dette legges til grunn som en betingelse for å kunne sikre vekst og lønnsomhet i næringen som hovedsakelig finner sted i de kystnære områdene. Komiteen er enig i at denne fellesressursen må forvaltes slik at hensynet også til andre brukere og interesser i kystsonen må ivaretas på en forsvarlig måte.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil fremheve at rammebetingelser for næringen må ta utgangspunkt i markedshensyn dersom man skal kunne utnytte vekstpotensialet i

akvakulturnæringen og dersom det skal kunne skapes et grunnlag for videre utvikling av nye oppdrettsarter.

Disse medlemmer er av den oppfatning at havbruksnæringen må kunne utvikle seg i de geografiske områder som er best egnet for havbruksvirksomhet. En politikk for vern av kystsonen må ta hensyn til dette. Disse medlemmer er av den oppfatning at det er lokale vurderinger som må ligge til grunn for disse vurderingene gjennom plan- og arealarbeid, og ikke sentrale vernepålegg.

Disse medlemmer mener at dagens passive arealvern i kystsonen i for sterk grad begrenser muligheten for næringen til å utnytte naturgitte fortrinn og i enkelte tilfeller medfører at all næringsaktivitet utestenges. Disse medlemmer vil i denne sammenheng vise til Stortingets vedtak i forbindelse med behandlingen av Innst. S. nr. 134 (2002-2003) om innføring av nasjonale laksefjorder og laksevassdrag.

Om selve loven

Komiteen synes det er riktig å fokusere på akvakulturnæringens lønnsomhet og konkurransekraft innenfor rammene av en bærekraftig utvikling, og således bidra til verdiskaping på kysten. Det er av stor betydning at akvakulturloven legger til rette for lønnsom drift samtidig som samfunnsøkonomisk verdiskaping finner sted.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er prinsipielt motstander av en konsesjonsavgift. Disse medlemmer har merket seg at lovforslaget innebærer at konsesjonssystemet knyttet til akvakulturnæringen foreslås opprettholdt for laks og ørret. Disse medlemmer mener at dette er et strengt system som begrenser næringens utvikling og mener primært at konsesjonsordningen bør oppheves og erstattes med en godkjenningssordning.

Disse medlemmer mener subsidiært at konsesjonsvilkårene skal liberaliseres og at konsesjonsmyndigheten overføres til den enkelte kommune slik at lokalsamfunn selv kan velge å legge til rette for akvakulturvirkosomhet.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med et forslag om å oppheve konsesjonssystemet knyttet til akvakulturnæringen".

"Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med et forslag om å oppheve antallsbegrensningen hva gjelder konsesjon for laks og ørret."

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ønsker å erstatte den statlege konsesjonsavgifta med ei lokal fastsett arealavgift, differensiert etter type oppdrett, som tilfell kommunane. På denne bakgrunn går desse medlemene mot Regjeringas forslag til § 7e, og fremjar i staden følgjande forslag:

"Stortinget ber Regjeringa komme tilbake med eit forslag om korleis ein kan opne for lokalt fastsette arealavgifter, differensiert etter type oppdrett, som tilfell kommunane til erstatning for den statlege konsesjonsavgifta."

Tillatelse og samordning av søknadsprosess

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til den svært tidkrevende prosessen dagens praksis for tildeling representerer ved at søknad blir sendt til fiskerimyndighetene, som deretter koordinerer behandlingen med lokaliseringsskommune og relevante sektormyndigheter. Totalt kan behandlingstid hos myndighetene på en etableringssøknad bli på i overkant av ett år. Flertallet ser derfor betydningen av at næringsutøverne får tiltak som kan effektivisere søknadsbehandlingen. I forslaget til ny praktisering legges det til grunn at alle relevante myndigheter plikter å foreta en effektiv og samordnet søknadsbehandling. Samtidig foreslås det å lovfeste dagens praksis med at myndighetene ikke kan tildele tillatelse til akvakultur før andre relevante tillatelser er innhentet. Flertallet ser at de tiltak som foreslås vil bidra til bedre og mer effektiv samordning av søknadsprosessen.

Forenkling i tildelingsprosess for laks og ørret

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er enig i at det legges opp til å videreføre antallsbegrensningen for laks og ørret.

Samtidig registrerer komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti at det i tildeling gjennom tradisjonell søkerkonkurranse som i dag, gis en tilleggsmulighet for myndighetene til å prioritere mellom søkere ved tildeling av antallsbegrensede tillatelser etter en enklere modell enn dagens ordning. Herunder legges til grunn for tildeling at det først gjennomføres en kvalifisering. Denne kvalifiseringsrunden vil avdekke hvem av søkerne som er gode nok. Effekten av denne runden mener disse medlemmer vil være et nyttig bidrag til forenkling i tildelingsprosessen ved at forvaltningen kan velge mellom søkere som alle oppfyller tildelingens vilkår. Dette vil overfor søkerne være både mer effektivt samt bidra til mer objektive og nøytrale tildelingsmekanismer som trekning framfor

en mer tradisjonell søkerkonkurranse. Disse medlemmer legger vekt på at en slik utvelgelse gir lik mulighet for alle kvalifiserte søkere til å få tildelt tillatelse.

Samtidig ser disse medlemmer at det ikke ligger noen hindringer i loven dersom man ønsker å anvende kriterier av mer regionalpolitisk karakter i tildelingen av tillatelser til laks og ørret. Det som er formålstjenlig er at akvakulturnæringen kan være representert i hele landet.

Disse medlemmer legger som basis at grunnprinsippet for tildeling ikke forholder seg til hvem av de kvalifiserte søkerne som bør få tildelt tillatelse, men at de som er kvalifiserte er gode nok i seg selv.

En lønnsom akvakulturnæring har vært og vil i fremtiden være en viktig næring i forhold til å opprettholde bosetting og verdiskaping langs kysten. Disse medlemmer synes derfor det er viktig at den nye loven viderefører målsettingen om at næringen skal bidra til verdiskaping på kysten.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at departementet foreslår at tildeling av antallsbegrensede tillatelser bl.a. kan skje ved bruk av budrunde eller auksjon.

Dette flertallet vil peke på at dette kan være prisdrivende og at tildelingen da må skje etter høyeste bud, og ikke etter andre kriterier, og støtter derfor ikke forslaget.

Dette flertallet er uenige i forslagene om å deregulere akvakulturnæringa, blant annet i form av forslaget om å nytte loddtrekning og/eller auksjon i tildelinga av konsesjonar. Dette flertallet mener søkerkonkurranse er et bedre styringsverktøy for myndighetene i tildelingen av konsesjoner. Dette flertallet går derfor mot Regjeringas lovforslag, § 7d andre komma ["herunder trekning mv., og"].

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti fremmer Regjeringens forslag til § 7d:

"§ 7 d skal lyde:

d) utvelgelse av kvalifiserte søkere i henhold til prioriteringskriteriene i bokstav c, herunder trekning mv., og"

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er av den oppfatning at antallsbegrensningen for tildeling av konsesjon for laks og ørret må oppheves. Disse medlemmer mener at en slik regulering begrenser næringens vekstpotensial og muligheter for økonomisk vekst og nye arbeidsplasser i kystsamfunnene.

Disse medlemmer støtter subsidiært Regjeringens forslag til § 7d.

Hjemmel for produksjonsregulerende tiltak

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at i lovforslaget § 7 siste ledd er det gitt en anledning for Kongen til å gi bestemmelser om tilpasning av produksjon av laks, ørret og regnbueørret. I en normalsituasjon har den enkelte næringsutøver et selvstendig ansvar for å regulere produksjon og utbud i forhold til markedet. Norsk oppdrettsnæring lever imidlertid i en svært krevende og vanskelig handelspolitisk virkelighet. Denne situasjonen krever et godt og samstemt samarbeid med norske myndigheter. Flertallet slutter seg derfor til å gi en hjemmel til regulering av produksjon.

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet har gått mot opphevinga av førkvoteordninga, samt dei siste rundane med tildeling av nye konsesjonar. Desse medlemene meiner reguleringar er naudsynte av marknadsmessige, miljømessige og distriktsmessige omsyn. Desse medlemene ønskjer derfor å gjeninnføre produksjonsregulering i form av førkvotar.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er av den oppfatning at det ikke er behov for en særskilt markedsreguleringsordning for akvakulturnæringen og ønsker derfor ingen hjemmel for produksjonsregulerende tiltak. Disse medlemmer mener at den ordinære markedsmekanismen vil utgjøre en god nok regulering for akvakulturnæringen på lik linje med andre ordinære næringer.

Komiteen viser til spørsmål fra næringskomiteen av 20. mai 2005 og til svarbrev fra Fiskeri- og kystdepartementet av 23. mai 2005 (vedlagt) og ber departementet utrede nærmere alternative måter å gi oppdrettsnæringen større handlefrihet til å kunne samarbeide på.

Registrering, overføring og pantsettelse av akvakulturtillatelser

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, er kjent med at slik regelverket er utformet i dag, kan konsesjonsverdien kun i meget begrenset grad utnyttes som finansieringskilde da oppdrettsloven ikke gir hjemmel for en pantedgang i selve tillatsen. Det er kun havbeitetillatelser som i dag gir anledning for sikkerhetsstillelse til finansieringsformål. Flertallet er derfor enig med forslaget i ny akvakulturlov om å lovfeste retten til å kunne overføre tillatelser og

gi mulighet for pantedang i alle typer akvakulturtillatelser. Dette er viktig fordi det gir næringen selv en økt handlefrihet og større forutsigbarhet. Flertallet ser også betydningen dette vil få for å bedre næringens egen kapitaltilgang gjennom økt kredittverdighet for akvakulturselskapene. I denne anledning er forslaget om å etablere et eget akvakulturregister for at pantet får det nødvendige rettsvern, viktig. Flertallet viser til at ved overførsel av pantsatte akvakulturtillatelser overføres både rettigheter og plikter som er gitt ved konsesjon.

Medlemene i komiteen fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet er usamde i at det skal bli gitt høve til fri overføring og pantsetjing av akvakulturtillatingar. Dette er ei form for deregulering av næringa som vil føre til auka kapitalpress og investeringsbehov. Desse medlemmene er uroa over dei distriktspolitiske konsekvensane av ei slik deregulering. Desse medlemmene går derfor mot forslaga til §§ 19 og 20.

Disse medlemmer ønsker å videreføre dagens regler og fremmer derfor følgende forslag:

"§ 4 Krav om akvakulturtillatelse skal lyde:

Departementet kan gi tillatelse til å drive akvakultur (akvakulturtillatelse) etter §§ 6 og 7. Akvakulturtillatelser kan tillates overført til nytt rettssubjekt etter godkjenning fra departementet.

Utleie av akvakulturtillatelser er ikke tillatt. Departementet kan i særlige tilfeller gjøre unntak fra forbudet mot utleie."

Disse medlemmer vil også komme til å stemme imot de foreslåtte endringene i tvangsfullbyrdsloven av 26. juni 1992, nr. 86.

Miljø

Komiteen vil understreke betydningen av at miljøhensyn i akvakulturproduksjonen og bevaring av rene økosystemer langs kysten er to helt grunnleggende betingelser for en effektiv og kvalitetsmessig god akvakulturproduksjon. I tillegg er dette svært viktig for næringens bærekraftige utvikling og dermed også omdømme. Komiteen mener miljøforhold er helt avgjørende for både veksten og kvaliteten på de forhold organismene lever under. På denne måten er miljøhensyn direkte relatert til virksomhetens lønnsomhet, og har i seg selv et selvstendig ansvar for næring og forvaltning som blant annet er begrunnet ut fra naturens egenverdi. Komiteen er kjent med at næringen i dag har en oppryddingsplikt ved avvikling av virksomhet som fremgår i forskrifter. Denne plikten vil være i næringens egen interesse å ivareta, men samtidig har myndighetene et særskilt ansvar for å sikre at miljøet i kystsonen ivaretas på en

god måte. Komiteen mener derfor det er klokt at man i lovforslaget har hjemlet plikten direkte i loven slik at man får synliggjort betydningen ved plikten til opprydding. Selv om kostnaden ved opprydding i utgangspunktet påhviler næringsutøver, mener komiteen det er riktig at myndighetene (ved forskrift) kan stille krav til økonomisk garanti for å sikre gjennomføring av oppryddingsplikten.

Brukerinteresser i kystsonen - effektiv arealutnyttelse

Når det gjelder arealbruken i akvakulturnæringen mener komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, det er viktig å få klare retningslinjer som kan bidra til optimalisering av videre marin næringsutvikling samtidig som det tas hensyn til andre arealinteresser. I denne forbindelse mener flertallet det er viktig å ta hensyn til søkers behov for produksjonsareal, alternativ bruk av arealet samt annen bruk av arealet. Det vil også være behov for å ta hensyn til eventuelle verneinteresser slik at en helhetlig vurdering og optimalisering av arealbruken ivaretas.

Komiteen vil peke på at en god havbruksplan for områder vil kunne eliminere mulighetene for konflikter. Komiteen viser i den forbindelse til det arbeidet som er gjort i Astafjordområdet, hvor seks kommuner har samarbeidet om en havbruksplan, for bl.a. å eliminere næringsmessige konfliktområder, og de har også funnet frem til egnethet for ulike oppdrettsarter i området, samt at miljøforholdene hele tiden har vært i fokus.

Komiteen mener at denne samarbeidsform kan ha overføringsverdi til andre kommuner.

Komiteen mener vi har plikt til å forvalte ressursene i havet og relaterte næringer på en god måte. Kysten skal være levende og preget av et dynamisk næringsliv, innovasjon og verdiskaping. Her ligger det et stort potensial for framtidig økt verdiskaping gjennom nye arter i oppdrett, bedre utnyttelse av biprodukter og nye muligheter innenfor bioteknologi. Komiteen vil understreke betydningen av at forvaltningen av ressursene må gjøres bærekraftig.

Medlemene i komiteen fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Direktoratet for Naturforvaltning har påpekt at lovforslaget manglar ein heimel for at regionale miljøstyresmakter skal kunne avslå søknader som er i strid med vesentlege naturinteresser. I dag er dette berre knytt til utslepp av næringssalt (etter forurensingsloven). Desse medlemmene meiner dette er ei problemstilling med mange implikasjonar, og meiner departementet bør utrede dette spørsmålet nærare.

Hjemmel til å innføre krav om individmerking

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at Stortinget i forbindelse med behandling av St.meld. nr. 12 (2002-2003) Rent og rikt hav, diskuterte spørsmål knyttet til merking av oppdrettslaks, og at flertallet i Innst. S. nr. 134 (2002-2003) om opprettelse av nasjonale laksevasdrag og laksefjorder sa følgende om merking av oppdrettsfisk:

"Flertallet viser til prosjektet i Fiskeridepartementet for å finne frem til en egnet, rasjonell merking av oppdrettsfisk, og forutsetter at prosjektet fører frem til konkrete forslag til et slikt system, og at næringen så snart som det er praktisk mulig pålegges å gjennomføre slik merking. Merkingen må foregå på en effektiv og dyreetisk forsvarlig måte. Merking skal både ha generell preventiv effekt, og gjøre det mulig å lokalisere anlegg der fisk har rømt fra. Flertallet peker på muligheten for å nytte slik merking som et kvalitetsstempel overfor utenlandske kjøpere."

Flertallet besto av Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet.

Flertallet viser til at det ble opprettet et utvalg som jobbet videre med denne saken, og at utvalget la frem sin utredning i juni 2004, rapporten "Identifisering av rømt oppdrettslaks". Flertallet viser til at utvalget har vurdert flere former for merking eller identifisering av rømt oppdrettsfisk.

Flertallet viser til at de i sin rapport sier følgende på side 7:

"Utvalget har ikke sett det som sin primæroppgave å anbefale et bestemt system eller teknologi, men snarere å vurdere hvilke metoder som kan være egnet. Etter utvalgets oppfatning er det to metoder/tilnærminger som kan være egnet for bruk i norsk oppdrettsvirksomhet; snutemerker (Coded Wire Tags) og den såkalte "Beredskapstilnæringen". Begge metoder forutsetter etter utvalgets oppfatning utprøving under kontrollerte norske forhold før en kan gi klare anbefalinger om egnethet i forhold til kostnads-effektiv og tilstrekkelig presis sporing."

Flertallet har merket seg at utvalget i sin rapport anbefaler at metoden utredes nærmere.

Flertallet har forståelse for dette synspunktet og forutsetter at ansvarlige myndigheter fortsetter arbeidet med å utrede de to metodene nærmere.

Flertallet viser også til at Regjeringen vurderer ulike tiltak mot rømming, eksempelvis strengere krav til oppdrettsanlegg, bedre kontroll med anleggene og propellbeskyttelse på båter som blir brukt i næringa og sertifiseringsordning for utstyr.

Flertallet viser til at rapporter viser at rømming fremdeles er et problem, spesielt i enkelte deler av landet, og at det er nødvendig med en fortløpende

vurdering av situasjonen. På denne bakgrunn vil flertallet be departementet ha høy fokus på tiltak som kan bidra til å redusere rømming.

Medlemene i komiteen fra Sosialistisk Venstreparti viser til at fleire av høringsinstansane, som Miljøverndepartementet, Sametinget, Direktoratet for Naturforvaltning og Mattilsynet, ønsker ein lovheimel for individmerking av oppdrettsorganismar. Desse medlemmene meiner at sjølv om ein i dag ikkje er samde om kva metode som er best eigna, er ikkje det til hinder for å ta inn ein heimel i den nye akvakulturlova for at styresmaktene skal kunne iverksetje krav om eigna form for individmerking. Tvert imot meiner desse medlemmene dette vil vere eit signal om at slik merking er aktuell når metodane er tilstrekkeleg utvikla, og at det framleis må vere eit mål å så snart som praktisk mogleg å gjennomføre individmerking.

På denne bakgrunn fremmer desse medlemmene følgende forslag:

"§ 10 annet ledd skal lyde:

Departementet kan i enkeltvedtak eller forskrift gi nærmere bestemmelser for å sikre miljømessig forsvarlig akvakultur, herunder kreve merking av akvatiske organismer og forby utsetting av fremmede organismer."

Komiteen har merket seg at Regjeringen vurderer ulike tiltak mot rømming, eksempelvis strengere krav til oppdrettsanlegg, bedre kontroll med anleggene og propellbeskyttelser på båter som blir brukt i næringen.

Komiteen har merket seg at Regjeringen sammen med næringen har tatt initiativ for å få ned antallet rømminger av oppdrettslaks bl.a. ved at det er innført en sertifiseringsordning for utstyr, NYTEK. Komiteen forutsetter at disse standardene blir revidert fortløpende slik at den teknologiske utviklingen kan følges. Komiteen har merket seg de tiltakene som er iverksatt og venter at nye tiltak fortløpende vurderes for å få ned antallet rømte oppdrettslaks.

Komiteen vil samtidig peke på at kostnadene ved nye tiltak vurderes nøye og at det gis overgangsordninger.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er opptatt av forutsigbare og konkurransedyktige rammebetingelser for akvakulturnæringen. Skal det legges til rette for å realisere et slikt mål, må det være anledning til å utnytte naturgitte fortrinn til beste for utvikling av næringen, vern av kystsonen må ta hensyn til dette.

Disse medlemmer mener at dagens passive arealvern i kystsonen i for sterk grad begrenser akvakulturnæringens vekstmuligheter og medfører at næringsaktivitet utestenges i attraktive områder.

Erstatningsordning ved pålegg om nedslakting

Komiteen mener at det er av grunnleggende betydning at oppdrettsnæringen og den enkelte næringsdrivende bidrar for effektivt å kunne bekjempe alvorlige og smittsomme fiskesykdommer. Derfor er det viktig at det i de tilfeller hvor det pålegges sanering av hele bestander, blir vurdert å etablere en kompensasjonsordning for å begrense tapet for den enkelte oppdretter som tilfeldig rammes av slike sykdomsutbrudd, og orientere Stortinget på egnet måte.

Komiteen mener at ordningen må avgrenses til å gjelde tilfeller hvor kontrollmyndighetene pålegger eier av anlegget å iverksette tiltak med betydelige økonomiske konsekvenser eller hvor det i ettertid viser seg at tiltakene er iverksatt på sviktende grunnlag eller pga. faglig feilvurdering.

Komiteen mener også at det bør vurderes en kompetent uhildet ankeinstans for behandling av tilfeller hvor partene ikke kommer til enighet. Hensikten med en slik instans er å bidra til at flest mulig saker skal finne sin løsning, uten at saken bringes inn for rettsvesenet.

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Høyre og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

I lov om akvakultur (akvakulturloven) skal § 7d lyde:

- d) utvelgelse av kvalifiserte søkere i henhold til prioriteringskriteriene i bokstav c, herunder trekning mv., og

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Forslag 2

I lov om akvakultur (akvakulturloven) skal § 4 lyde:

§ 4 Krav om akvakulturtillatelse

Departementet kan gi tillatelse til å drive akvakultur (akvakulturtillatelse) etter §§ 6 og 7. Akvakulturtillatelser kan tillates overført til nytt rettssubjekt etter godkjenning fra departementet.

Utleie av akvakulturtillatelser er ikke tillatt. Departementet kan i særlige tilfeller gjøre unntak fra forbudet mot utleie.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringa komme tilbake med eit forslag om korleis ein kan opne for lokalt fastsette arealavgifter, differensiert etter type oppdrett, som tilfell kommunane til erstatning for den statlege konsesjonsavgifta.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med et forslag om å oppheve konsesjonssystemet knyttet til akvakulturnæringen.

Forslag 5

Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med et forslag om å oppheve antallsbegrensningen hva gjelder konsesjon for laks og ørret.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 6

I lov om akvakultur (akvakulturloven) skal § 10 annet ledd lyde:

Departementet kan i enkeltvedtak eller forskrift gi nærmere bestemmelser for å sikre miljømessig forsvarelig akvakultur, herunder kreve merking av akvatiske organismer og forby utsetting av fremmede organismer.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteens tilråding er enstemmig med følgende unntak:

§ 4: alle unntatt Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

§ 5, 6, 8 og 9: alle unntatt Fremskrittspartiet.

§ 7a, b, og c: alle unntatt Fremskrittspartiet.

§ 7d: alle unntatt Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti.

§ 7e: alle unntatt Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

§ 10 annet ledd: alle unntatt Sosialistisk Venstreparti.

§ 19-20: alle unntatt Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Odelstinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om akvakultur (akvakulturloven)

Kapittel I Formål og virkeområde

§ 1 Formål

Loven skal fremme akvakulturnæringens lønnsomhet og konkurransekraft innenfor rammene av en bærekraftig utvikling, og bidra til verdiskaping på kysten.

§ 2 Saklig virkeområde

Loven gjelder produksjon av akvatiske organismer (akvakultur). Med akvatiske organismer forstås vannlevende dyr og planter. Som produksjon regnes ethvert tiltak for å påvirke levende akvatiske organismers vekt, størrelse, antall, egenskaper eller kvalitet. I tvilstilfeller kan departementet i enkeltvedtak eller forskrift bestemme hva som anses som akvakultur.

Lovens § 12 og kapittel VI til VIII gjelder også for vare- og tjenesteproduksjon til akvakulturnæringen.

Departementet kan i forskrift bestemme at aktiviteter som nevnt i første og annet ledd ikke skal omfattes av hele eller deler av loven.

Produksjon av anadrome laksefisk og innlandsfisk til kultiveringsformål reguleres av lov 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk m.v.

§ 3 Geografisk virkeområde

Denne loven gjelder:

- på landterritoriet og i territorialfarvannet,
- i jurisdiksjonsområder etablert i medhold av lov 17. desember 1976 nr. 91 om Norges økonomiske sone, og
- på kontinentalsokkelen.

Loven gjelder ikke på Svalbard og Jan Mayen. Kongen kan gi forskrift om at loven helt eller delvis skal gjelde på Svalbard og Jan Mayen og kan fastsette nærmere bestemmelser av hensyn til de stedlige forhold, herunder bestemmelser som fraviker bestemmelser i denne lov.

Kapittel II Akvakulturtillatelse

§ 4 Krav om akvakulturtillatelse

Departementet kan gi tillatelse til å drive akvakultur (akvakulturtillatelse) etter §§ 6 og 7. Slik tillatelse kan også erverves ved overføring etter § 19.

Ingen kan drive akvakultur uten å være registrert som innehaver av akvakulturtillatelse i akvakulturregisteret, jf. § 18 første ledd.

§ 5 Akvakulturtillatelsens innhold

Akvakulturtillatelsen gir rett til produksjon av bestemte arter på avgrensede geografiske områder (lokaliteter), med de til enhver tid fastsatte begrensninger av tillatelsens omfang.

Departementet kan i enkeltvedtak eller forskrift gi nærmere bestemmelser om innholdet i akvakulturtillatelser, herunder omfang, avgrensing i tid mv.

§ 6 Generelle vilkår for tildeling av akvakulturtillatelse

Departementet kan etter søknad gi tillatelse til akvakultur dersom:

- det er miljømessig forsvarlig,
- kravene i § 15 om forholdet til arealplaner og vernetiltak er oppfylt,
- avveiningen av arealinteresser etter § 16 er foretatt, og
- det er gitt tillatelser som kreves etter:
 - lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet m.v.,
 - lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensning og om avfall,
 - lov 8. juni 1984 nr. 51 om havner og farvann m.v., og
 - lov 24. november 2000 nr. 82 om vassdrag og grunnvann.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om tildeling av akvakulturtillatelse, herunder om krav til søknad og kriterier for innvilgelse av søknad.

§ 7 Særlig om akvakulturtillatelse til laks, ørret og regnbueørret

For tildeling av tillatelse til produksjon av laks, ørret og regnbueørret kan departementet gi forskrift om:

- antall tillatelser som skal tildeles,
- geografisk fordeling av tillatelser,
- prioriteringskriterier,
- utvelgelse av kvalifiserte søkere i henhold til prioriteringskriteriene i bokstav c, og
- vederlag for tildeling av tillatelser.

Kongen kan i forskrift gi bestemmelser om tilpasning av produksjonen av laks, ørret og regnbueørret.

§ 8 Samordning i saker om etablering av akvakultur

Myndighetene etter denne lov, lovene nevnt i § 6 første ledd bokstav d og kommunen, herunder som plan- og bygningsmyndighet, plikter å foreta en effektiv og samordnet søknadsbehandling.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om samordning av søknadsbehandlingen, herunder fastsette tidsfrister for behandling av søknader.

§ 9 Endring og tilbaketrekking av akvakulturtillatelse

Departementet kan endre eller trekke tilbake akvakulturtillatelsen:

- a) dersom dette er nødvendig ut fra hensynet til miljøet,
- b) dersom vesentlige forutsetninger som ligger til grunn for tillatelsen er endret,
- c) ved grov eller gjentatt overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven,
- d) dersom tillatelsen ikke benyttes eller bare benyttes i begrenset grad, eller
- e) dersom en eller flere nødvendige tillatelser gitt i medhold av lovene nevnt i § 6 første ledd bokstav d er bortfalt.

Endring og tilbaketrekking av tillatelse etter første ledd kan gjøres tidsbegrenset. Tidsbegrenset endring og tilbaketrekking kan gjøres betinget av at bestemte forhold utbedres eller endres.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om endring og tilbaketrekking av akvakulturtillatelser.

Kapittel III Miljøhensyn

§ 10 Miljønorm

Akvakultur skal etableres, drives og avvikles på en miljømessig forsvarlig måte.

Departementet kan i enkeltvedtak eller forskrift gi nærmere bestemmelser for å sikre miljømessig forsvarlig akvakultur, herunder forby utsetting av fremmede organismer.

§ 11 Miljøovervåking

Departementet kan i enkeltvedtak eller forskrift kreve at den som har eller søker om akvakulturtillatelse skal foreta nødvendige miljøundersøkelser og dokumentere miljøtilstanden på lokaliteten ved etablering, drift og avvikling av akvakultur.

§ 12 Krav til innretninger og utstyr mv.

Innretninger og utstyr som nyttes til aktiviteter som omfattes av denne lov skal være forsvarlig utformet, ha forsvarlige egenskaper og brukes med nødvendig aktsomhet.

Departementet kan gi forskrift om krav til tilvirkning, bruk og egenskaper ved innretninger og utstyr som nevnt i første ledd, herunder fastsette godkjennings- og sertifiseringsordninger.

§ 13 Oppryddings- og gjenfangstplikt

Den som driver akvakultur skal ved helt eller delvis opphør av produksjonen foreta opprydding på lokaliteten og tilstøtende områder, herunder fjerning av organismer, innretninger og utstyr mv.

Departementet kan i enkeltvedtak eller forskrift gi bestemmelser om at den som driver akvakultur har plikt til gjenfangst av den utsatte art.

Departementet kan gi forskrift om plikt til å stille sikkerhet for oppryddings- og gjenfangstplikten etter første og annet ledd.

Departementet kan gi forskrift om avgiftsordning for å sikre gjennomføring av oppryddings- og gjenfangstplikten. Fastsatt avgift er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 14 Beskyttelse av bestemte områder

Departementet kan fastsette forbud mot, pålegge flytting av eller sette andre vilkår for akvakultur dersom dette er nødvendig for å bevare områder med særlig verdi for akvatiske organismer.

Kapittel IV Arealutnyttelse

§ 15 Forholdet til arealplaner og vernetiltak

Tillatelse til akvakultur kan ikke gis i strid med:

- a) vedtatte arealplaner etter plan- og bygningsloven 14. juni 1985 nr. 77,
- b) vedtatte vernetiltak etter lov 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern, eller
- c) vedtatte vernetiltak etter lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner.

Tillatelse til akvakultur kan likevel gis dersom det foreligger samtykke fra vedkommende plan- eller vernemyndighet.

§ 16 Interesseavveining ved arealbruk til akvakultur

Departementet skal foreta en avveining av arealinteresser ved plassering av lokaliteter til akvakultur. Det skal særlig legges vekt på:

- a) søkers behov for areal til planlagt akvakulturproduksjon,
- b) alternativ bruk av området til annen akvakultur,
- c) annen bruk av området, og
- d) verneinteresser som ikke omfattes av § 15 bokstav b og c.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om bruk og plassering av lokaliteter til akvakultur.

§ 17 Utnytting og bruk av lokaliteter mv.

Den som har akvakulturtillatelse har enerett til uttak og gjenfangst av den utsatte arten på lokaliteten.

Departementet kan i enkeltvedtak eller forskrift regulere uttak og gjenfangst av den enkelte art på lo-

kaliteten uavhengig av bestemmelsene i lov 3. juni 1983 nr. 40 om saltvannsfiske.

Departementet kan i forskrift avgrense eller forby ferdsl og annen bruk av lokaliteter samt tilstøtende områder, herunder fiske etter andre arter enn den utsatte art, dersom dette er nødvendig av hensyn til akvakulturproduksjonen.

Kapittel V Registrering, overføring og pantsettelse av akvakulturtillatelse

§ 18 Registrering av akvakulturtillatelse

Det skal føres et register over akvakulturtillatelser (akvakulturregisteret). I registeret gis den enkelte tillatelse et eget blad.

Det skal føres dagbok over de rettsstiftelser som skal registreres.

Departementet kan gi forskrift om registreringsordningen, herunder om registreringsmyndighet, erstatningsordning, føring av dagbok mv.

Reglene i lov 7. juni 1935 nr. 2 om tinglysing kapittel 2 og 3 og § 35 gjelder tilsvarende så langt de passer og ikke annet følger av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov.

§ 19 Overføring av akvakulturtillatelse

Akvakulturtillatelse kan overføres.

Overføring av akvakulturtillatelse har ikke betydning for myndighetenes bruk av virkemidler etter denne lov.

Utleie av akvakulturtillatelser er ikke tillatt. Departementet kan i særlige tilfeller gjøre unntak fra forbudet mot utleie.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om overføring av akvakulturtillatelser.

§ 20 Pantsettelse av akvakulturtillatelse

Akvakulturtillatelse kan pantsettes.

Panteretten får rettsvern ved tinglysing på tillatelsens blad i akvakulturregisteret.

Pantsettelse av akvakulturtillatelse har ikke betydning for myndighetenes bruk av virkemidler etter denne lov.

Staten har panterett foran alle andre heftelser i tillatelsen for krav på tvangsmulkt etter § 28, krav om dekning av utgifter til iverksetting etter § 29 og for overtreddesgebyr etter § 30.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om pantsettelse av akvakulturtillatelser, herunder om beløpsmessig begrensning av statens panterett etter fjerde ledd.

Kapittel VI Generelle krav og forpliktelser

§ 21 Tilsyn

Departementet bestemmer hvem som er tilsynsmyndighet etter denne lov. Tilsynsmyndigheten skal

føre tilsyn med at bestemmelsene i og i medhold av denne lov blir overholdt.

§ 22 Faglig kompetanse

Enhver som deltar i aktiviteter som omfattes av denne lov skal ha nødvendig faglig kompetanse for slik aktivitet.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om krav til faglig kompetanse for aktiviteter som omfattes av denne lov.

§ 23 Systematiske kontrolltiltak

For å sikre at krav i eller i medhold av loven overholdes kan departementet i forskrift bestemme at den som driver aktiviteter som omfattes av denne lov har plikt til å etablere og gjennomføre systematiske kontrolltiltak.

§ 24 Opplysnings- og undersøkelsesplikt

Etter pålegg fra tilsynsmyndigheten plikter enhver som driver aktiviteter som omfattes av denne lov, å gi opplysninger, dokumenter, prøvemateriale eller annet materiale som er nødvendig for at tilsynsmyndigheten skal kunne utføre sine oppgaver etter loven.

Etter pålegg fra tilsynsmyndigheten plikter enhver som driver aktiviteter som omfattes av denne lov å gjennomføre undersøkelser som er nødvendige for at tilsynsmyndigheten skal kunne utføre sine oppgaver etter loven.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om opplysnings- og undersøkelsesplikten i første og annet ledd, herunder om at pliktene skal utføres jevnlig.

§ 25 Bistandsplikt

Enhver som driver aktiviteter som omfattes av denne lov plikter å gi tilsynsmyndighetene adgang til områder, innretning og utstyr i tilknytning til aktiviteten, for at tilsynsmyndigheten skal kunne utføre sine oppgaver etter loven.

Enhver som driver aktiviteter som omfattes av denne lov skal stille nødvendige lokaler, utstyr, materiell, organismer og arbeidshjelp til disposisjon for utøvelse av tilsynet og ellers yte bistand for gjennomføring av tilsynsarbeidet.

§ 26 Gebyr

Departementet kan gi forskrift om gebyr for behandling av søknader og for utførelse av tilsynsarbeid i henhold til bestemmelser i eller i medhold av denne lov.

Skyldig gebyr er tvangsgrunnlag for utlegg.

Kapittel VII Reaksjoner ved overtredelse

§ 27 Pålegg om tiltak

Ved overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av loven kan tilsynsmyndigheten gi pålegg om tiltak for å bringe de ulovlige forhold til opphør. Det kan fastsettes frist for gjennomføring av slike tiltak.

§ 28 Tvangsmulkt

For å sikre at bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov blir gjennomført, kan tilsynsmyndigheten fatte vedtak om løpende tvangsmulkt overfor den ansvarlige. Det kan også vedtas tvangsmulkt som forfaller for hver overtredelse. Tvangsmulkt kan vedtas samtidig med pålegg etter § 27 eller senere.

Tvangsmulkten begynner å løpe dersom den ansvarlige oversitter den frist for retting av forholdet som tilsynsmyndigheten har fastsatt i vedtaket om tvangsmulkt, og den løper så lenge det ulovlige forholdet varer. Den løper likevel ikke så langt etterlevelse er umulig på grunn av forhold som ikke skyldes den ansvarlige.

Der flere er ansvarlige etter vedtak om tvangsmulkt, hefter de ansvarlige solidarisk for betaling av tvangsmulkten. Tvangsmulkt er tvangsgrunnlag for utlegg. Departementet kan frafalle påløpt tvangsmulkt.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om tvangsmulkt, herunder om tvangsmulktenes størrelse og varighet, fastsettelse av tvangsmulkt og frafall av påløpt tvangsmulkt.

§ 29 Iverksetting av tiltak for den ansvarliges regning

Dersom fristen for å etterkomme pålegg etter § 27 er utløpt, kan tilsynsmyndigheten sørge for iverksetting av tiltakene.

Selv om det ikke er gitt pålegg etter § 27 kan tilsynsmyndigheten, dersom det er nødvendig å iverksette tiltaket straks eller det foreligger andre særlige grunner, sørge for iverksetting av tiltak for å bringe ulovlige forhold til opphør.

Utgifter til iverksetting etter første og annet ledd kan kreves dekket av den ansvarlige. Der flere er ansvarlige, hefter de ansvarlige solidarisk for utgiftene. Krav om utgifter til iverksetting er tvangsgrunnlag for utlegg.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om iverksetting av tiltak, herunder om innkreving av utgiftene til iverksetting.

§ 30 Overtredelsesgebyr

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov, kan ilegges et overtredelsesgebyr av tilsynsmyndigheten.

Gebyret skal stå i forhold til den fortjeneste som den ansvarlige har hatt ved overtredelsen. Det kan videre tas hensyn til tilsynsmyndighetens kostnader i tilknytning til kontrolltiltak og behandling av saken.

Endelig vedtak om overtredelsesgebyr er tvangsgrunnlag for utlegg.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om overtredelsesgebyr, herunder bestemmelser om rente og tilleggsgebyr dersom overtredelsesgebyret ikke blir betalt ved forfall.

§ 31 Straff

Den som forsettlig eller grovt uaktsomt overtrer bestemmelser gitt i eller i medhold av loven, straffes med bøter eller fengsel i inntil 1 år eller begge deler, dersom forholdet ikke rammes av strengere straffebestemmelse.

Foreligger særlig skjerpende omstendigheter, kan fengsel i inntil 2 år anvendes, om ikke strengere straffebestemmelse får anvendelse.

Medvirkning og forsøk straffes på samme måte.

I forskrift gitt i medhold av denne lov kan det fastsettes at overtredelse av forskriften ikke er straffbar.

Kapittel VIII Avsluttende bestemmelser

§ 32 Ikrafttredelse

Loven trer i kraft 1. januar 2006.

§ 33 Overgangsbestemmelser

Enkeltvedtak og forskrifter gitt i medhold av lov 14. juni 1985 nr. 68 om oppdrett av fisk, skalldyr m.v. og lov 21. desember 2000 nr. 118 om havbeite videreføres.

§ 34 Videreføring av forskrift om eierkontroll i matfiskoppdrett

Forskrift 22. desember 2004 nr. 1800 om kontroll med Eiermessige endringer i selskaper mv. som innehar tillatelse til oppdrett av matfisk av laks og ørret i sjø videreføres, selv om hjemmelsgrunnlaget i lov 14. juni 1985 nr. 68 om oppdrett av fisk, skalldyr m.v. oppheves.

§ 35 Oppheving av andre lover

Fra den tid loven her trer i kraft, oppheves lov 14. juni 1985 nr. 68 om oppdrett av fisk, skalldyr m.v. og lov 21. desember 2000 nr. 118 om havbeite.

§ 36 Endringer i andre lover

Fra den tid loven her trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 14. desember 1951 nr. 3 om omsetning av råfisk skal § 7 første ledd annet punktum lyde:

Kontrollen omfatter også råfisk som blir landet, herunder overført fra fiskefartøyet til annet fartøy eller overført *til akvakultur*, uten at omsetning finner sted.

2. I lov 23. oktober 1959 nr. 3 om oreigning av fast eigedom skal § 2 nr. 28 skal lyde:
28. Fiske, fangst av sjødyr, *akvakultur* og verksemd i samband med slikt, medrekna undervisning, forskning og utvikling.

3. I lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant gjøres følgende endringer:

§ 3-9 annet ledd bokstav b skal lyde:

- b) merder og annet liknende utstyr som brukes eller er bestemt til bruk i *akvakultur*.

§ 3-9 annet ledd bokstav d skal lyde:

- d) dyr, herunder tamrein, pelsdyr, fjærfe, bier, muslinger og *akvatiske organismer i akvakultur*.

§ 5-3 skal lyde:

§ 5-3 Utlegg i realregistrerbart løsøre og andre realregistrerte formuesgoder enn fast eiendom.

(1) Utleggspant i løsøre som kan registreres i et realregister og tilhører til slikt løsøre, får rettsvern ved registrering i vedkommende register. *Utleggspant i andre realregistrerte formuesgoder som ikke er fast eiendom, får rettsvern ved registrering i vedkommende register.*

(2) Første ledd *første punktum* gjør ingen endring i sjøloven § 41 tredje ledd.

4. I lov 3. juni 1983 nr. 40 om saltvannsfiske m.v. skal § 28 lyde:

§ 28 Fiske ved *lokaliteter til akvakultur*.

Om fiske- og ferdselsforbud i nærheten av *lokaliteter til akvakultur* gjelder reglene i *akvakulturloven*.

5. I lov 8. juni 1984 nr. 51 om havner og farvann m.v. skal § 5, femte ledd første punktum lyde:

I saker som faller inn under *akvakulturloven*, kan departementet delegerer myndighet etter loven her til *fiskeridirektoratets regionkontorer*.

6. I lov 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk m.v. gjøres følgende endringer:

§ 5 første ledd bokstav a annet ledd skal lyde:

Rømt eller utsatt oppdrettet laksefisk som kan vandre fra sjø til ferskvann regnes som anadrom lak-

sefisk når de lever fritt i sjø eller vassdrag, med de begrensninger som følger av *akvakulturloven §§ 13 og 17 og bestemmelser gitt i medhold av disse paragrafene*.

§ 10 tredje ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om etablering og drift av kultiveringsanlegg for anadrome laksefisk og *innlandsfisk*.

7. I lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse og midlertidig sikring gjøres følgende endringer:

§ 11-1 nytt fjerde ledd skal lyde:

Tvangsbruk kan ikke begjæres for akvakulturtillatelser.

§ 11-2 første ledd bokstav c skal lyde:

- c) lovbestemt panterett for skatt eller avgifter til stat eller kommune eller for sameiets krav etter sameieforholdet i seksjonssameier, *lovbestemt pant etter akvakulturloven § 20, fjerde ledd, og*

§ 11-3 nytt tredje ledd skal lyde:

Begjæring om tvangsdekning i akvakulturtillatelsen skal settes fram for tingretten ved hjemtinget til den som er registrert som innehaver, eller ved den rettskrets hvor akvakulturtillatelsen er registrert dersom innehaver av tillatelsen ikke har hjemting i Norge.

§ 11-31 nytt femte ledd skal lyde:

Når kjøper av akvakulturtillatelse har betalt kjøpesummen, eventuelt med tillegg av renter, skal retten sørge for at kjøper straks blir innført i akvakulturregisteret.

8. I lov 2. april 1993 nr. 38 om framstilling og bruk av genmodifiserte organismer (genteknologiloven) skal § 9, annet ledd bokstav c lyde:

- c) bruk av genmodifiserte organismer i veksthus, *akvakulturinnretning*, dyrestaller o.l., med mindre slike er godkjent for innesluttet bruk som en del av et godkjent laboratorium eller annet anlegg

9. I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt gjøres følgende endringer:

§ 3-3 nr. 2 bokstav g skal lyde:

- g) Fiskevær, *akvakulturinnretning*, opplagsinnretning for hummer o.l.,

§ 8-1 nr. 1 bokstav a skal lyde:

§ 8-1. Jordbruk, fiske, *akvakultur* m.v.

(1) Som inntekt regnes ikke

- a) tilvekst i beholdning av fisk, *akvatiske organismer i akvakultur*, pelsdyr og rein,

§ § 8-1 nr. 4 skal lyde:

4. Dyr som inngår i buskap på gårdsbruk, reinflokk i reindriftsnæringen eller bestand i pelsdyrnæringen, anses som omløpsmidler i virksomhet. Det samme gjelder *akvatiske organismer i akvakultur*.

§ § 14-70 nr. 6 bokstav d skal lyde:

- d) *akvatiske organismer i akvakultur*.

Oslo, i næringskomiteen, den 26. mai 2005

Olav Akselsen

leder

May-Helen Molvær Grimstad

ordfører

Vedlegg 1

Brev fra Fiskeri- og kystdepartementet v/statsråden til næringskomiteen, datert 12. mai 2005

Spørsmål vedrørende Ot.prp. nr. 61 (2004 - 2005) om lov om akvakultur

Det vises til Næringskomiteens brev av 2. mai.

I lovforslaget § 7 siste ledd er det gitt en anledning for Kongen til å gi bestemmelser om tilpasning av produksjonen av laks, ørret og regnbueørret. Dette er begrenset til tiltak i myndighetsregi og vil kunne være aktuelt å bruke i helt spesielle situasjoner med alvorlige forstyrrelser for produksjonsplanleggingen der det er et særlig behov for at næringsaktørene opptrer på en koordinert måte.

Det er ikke foreslått en tilsvarende adgang for næringen til å gjennomføre konkrete tiltak, eller for organisasjoner til å gi næringen råd om tilpasningen av produksjonen.

I kap. 9.2. på side 42 i Ot.prp. nr. 61 (2004 - 2005) omtales forholdet til konkurranseloven, der det bl.a. står:

"Lov 5. mars 2004 nr. 12 om konkurranse mellom foretak og kontroll med foretakssammenslutninger omfatter et hvert foretak, dvs. enhver enhet som utøver privat eller offentlig ervervsvirksomhet, herunder akvakulturer.

Konkurranseloven forbyr konkurransebegrensende avtaler mellom foretak og utilbørlig utnyttelse av dominerende stilling. Samarbeid som i utgangspunktet er forbudt kan imidlertid likevel være lovlig dersom forholdet ikke merkbart påvirker konkurransen i Norge. I forskrift av 23. april 2004 er det gitt bestemmelser om unntak fra loven som sikrer gjennomføring av gjeldende fiskeripolitikk. Unntakene innebærer at primærprodusenter eller deres organisasjoner som opptrer i samsvar med lov og forskrift som regulerer produksjon eller omsetning av fiskeriprodukter, ikke omfattes av lovens forbud."

Departementet er kjent med vedtak og uttalelser fra FHL havbruk om en PO-ordning. Gjennom FHL havbruk sitt årsmøtevedtak i 2004 ble dette uttalt som et prinsipielt ønske med direkte henvisning til EUs markedsforordning. Denne rådsforordningen omhandler en rekke forhold, herunder tilbaketrekkingsspriser, og det er følgelig ikke aktuelt å innføre tilsvarende i Norge. Det er for øvrig knyttet stor usikkerhet til i hvilken grad selskapene i havbruksnæringen er reelt interessert i å gå inn i evt. PO'er. Det er videre stilt som forutsetning - fra næringen - at en PO-ord-

ning i Norge måtte få betydning i forbindelse med Europakommisjonens pågående handelsbeskyttelsessaker. Det er ikke kommet signaler i så måte fra EU. Slik dette praktiseres i EU, kan en produsentorganisasjon (PO) gi råd til sine medlemmer om produksjonsbegrensende tiltak eller, etter fullmakt, gi bindende pålegg til sine medlemmer om produksjonsbegrensende tiltak. EU har p.t. i reell funksjon en PO-ordning for villfisk. For oppdrettsfisk er det etablert PO'er, men disse har ikke produksjonsbegrensende funksjoner.

Med PO-ordning forstås det at produsentorganisasjonene med hjemmel i lov gis anledning til å gi bindende pålegg om produksjonsbegrensende tiltak også for ikke-medlemmer i spesielle situasjoner. Overtredelse av disse påleggene kan sanksjoneres av PO'ene med de reaksjonsmåter myndighetene tildeler dem. En slik ordning ville således innebære delegasjon av offentlig myndighet til private organisasjoner.

Hovedformålet med den foreslåtte loven er å fremme næringens lønnsomhet og konkurransekraft. Regjeringens utgangspunkt er at verdiskapingen blir størst når den enkelte næringsutøver har frihet til å tilby sine produkter og tjenester i konkurranse med andre tilbydere. I forslaget til ny akvakulturlov skal Kongen i forskrift kunne gi bestemmelser om tilpasning av produksjonen av laks, ørret og regnbueørret. Regjeringen ser flere problemer med at næringsorganisasjonene skal kunne organisere produksjonskarteller. En slik løsning vil kunne svekke den enkelte oppdretters handlefrihet og bidra til mindre konkurranse og verdiskaping over tid.

Regjeringen har etter en samlet vurdering kommet til at næringen er best tjent med å ikke få muligheten til å organisere produksjonskarteller. Etter min oppfatning bør denne type inngripen i næringsutøvernes handlefrihet med tilhørende bruk av sanksjoner gjøres av offentlige myndigheter og ikke av private organisasjoner. Særlig gjelder dette når organisasjonen skal utøve offentlig myndighet overfor ikke-medlemmer.

På spørsmål om Fiskeri- og kystdepartementet kan bistå i utforming av en eventuell lovhjemmel, vil vi selvsagt på vanlig måte stå til disposisjon.

Vedlegg 2

Brev fra næringskomiteen til Fiskeri- og kystdepartementet, datert 20. mai 2005

Spørsmål angående Ot.prp. nr. 61 (2004-2005), Lov om akvakultur (akvakulturloven)

Næringskomiteen har for tiden til behandling Ot.prp. nr. 61 (2004-2005) Lov om akvakultur (akvakulturloven). Komiteen ønsker svar på følgende spørsmål:

I den forrige konkurranselova av 1993, gjaldt et generelt unntak for produsentleddet fra forbudet mot samordnet praksis for omsetningen i jordbruk og fiske. Dette unntaket falt bort i den nye konkurranseloven. Det er ikke tatt noe unntak for oppdrettfisk i nåværende konkurranselov, i motsetning til villfisk. I proposisjonen til den nye konkurranseloven ble det påpekt at innholdet i landbruk og fiskeripolitikken ikke skulle endres gjennom endringer i konkurranse-

lovgevingen. Med bakgrunn i dette og den uavklarte markedsadgang for laks, så kan det være at næringa på frivillig basis vil være tent med adgang til en samordnet praksis. Uten å organisere dette som POer. Eksempel på dette kan være å redusere utsetting av smolt. I dag har ikke oppdrettsnæringa adgang til en samordnet praksis.

Vil departementet kunne utrede alternative måter å gi næringa større handlefrihet på, uten å organisere det som POer?

Av hensyn til komiteens behandling av saken bes det om et svar *i løpet av mandag 23. mai*. Vi ber om at svaret samtidig blir sendt også elektronisk til marit.halleraker@stortinget.no

Vedlegg 3

Brev fra Fiskeri- og kystdepartementet til næringskomiteen, datert 23. mai 2005

Spørsmål vedrørende Ot.prp. nr. 61 (2004-2005) om lov om akvakultur (akvakulturloven)

Jeg viser til Næringskomitéens brev av 20. mai 2005 hvor det stilles spørsmål om departementet vil kunne utrede alternative måter å gi næringen større handlefrihet på, uten å organisere PO'er. Jeg viser for øvrig til mitt brev til komiteen av 12. mai 2005 med svar på spørsmål knyttet til å gi næringen selv mulighet til å forestå produksjonsregulerende tiltak, herunder om PO'er.

Det er gitt bestemmelser om unntak fra konkurranselovens forbud mot konkurransebegrensende samarbeid for å sikre gjeldende fiskeripolitikk. Dette er gjort i forskrift av 23. april 2004 som omfatter all fiskeripolitikk, herunder havbruk. En forutsetning for å tillate unntak er at det denne type samarbeid beskyttes med hjemmel i lov og forskrift som regulerer dette, jf. omtale i Ot.prp. nr. 61 (2004 - 2005) i kap. 9.2 på side 42.

Regjeringen har i sitt lovforslag verken foreslått adgang for etablering av produksjonskarteller eller for organisasjoner til å gi næringen råd om tilpasningen av produksjonen, men foreslått i § 7 siste ledd at Kongen i forskrift i helt spesielle situasjoner kan gi bestemmelse om tiltak i myndighetsregi for tilpasning av produksjon av laks, ørret og regnbueørret.

Bakgrunnen for dette er regjeringens utgangspunkt om at verdiskapingen blir størst når den enkelte næringsutøver har frihet til å tilby sine produkter og tjenester i konkurranse med andre tilbydere. En ordning hvor næringsorganisasjonene kan gi råd om samordnet praksis, og næringsutøverne på grunnlag av slike råd frivillig tilpasser produksjonen, vil over tid kunne svekke den enkelte oppdretters handlefrihet og bidra til mindre konkurranse og verdiskaping.

I første del av 1990-tallet skjedde det ved flere anledninger at næringens organisasjoner kom med råd til oppdretterne om smoltreduksjon/-destruksjon, og fôrreduksjon/-stopp. Dette var i begrenset grad vellykket fordi noen fulgte lojalt opp, mens andre gjorde det motsatte. Ett problem var ulik tilgang på informasjon om og ulik vurdering av den underliggende situasjon knyttet til produksjon og markedsutvikling.

Når flere produsenter går sammen om å begrense produksjonen, vil den enkelte produsent alltid ha et økonomisk incentiv til å produsere mer enn sin tildelte "kvote" så lenge den antar at de øvrige produsentene holder seg til avtalen. Slike frivillige ordninger vil derfor sjelden lykkes i å redusere den samlede produksjonen. Norske produsenter selger sine produkter i ulike land med forskjellig markedsutvikling. Videre er det forskjeller i de ulike produsentenes

kostnadsstruktur. Disse forholdene tilsier at en det er svært krevende å inngå avtaler mellom produsentene om produksjonsreguleringer som ikke vesentlig svekker den enkelte produsents verdiskapingsevne.

Departementet vil kunne utrede nærmere alternative måter å gi næringen større handlefrihet, uten å organisere PO'er. I en eventuell utredning vil en bl.a. måtte foreta en vurdering i forhold til Norges WTO-forpliktelser, herunder særlig om begrensningene

som gjelder eksportregulering. Dette fordi praktiseringen må skje innenfor rammene av Norges internasjonale forpliktelser, herunder WTO-regelverket, jf. Ot.prp. nr. 61 (2004 - 2005), kap. 12 på side 61/62.

Idet en slik utredning vil ta tid, er dette en sak vi på egnet måte vil måtte komme tilbake til Stortinget med.